

Publikováno ve Sb. n. a u. ÚS, svazek 7, pod č. 34, str. 227

34

Nález

Ústavního soudu (I. senátu)

ze dne 26. března 1997

sp. zn. I. ÚS 211/96

Podle čl. 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod církev spravuje své záležitosti, zejména ustavuje své orgány, ustanovuje své duchovní a zřizuje církevní instituce, nezávisle na státních orgánech.

Osoby vykonávající duchovenskou činnost ji vykonávají z pověření církví a náboženských společností podle jejich vnitřních předpisů a obecně závazných právních předpisů. Církev a náboženské společnosti také posuzují způsobilost osob k výkonu duchovenské činnosti a podle toho určují jejich zařazení.

Obecné soudy proto nerozhodují o věcech služebního poměru duchovních k církvi, protože by tím došlo k nepřijatelnému zásahu do vnitřní autonomie církve a do její samostatné a nezávislé rozhodovací pravomoci.

Pokud by však šlo o mzdu, případně o jiné majetkové nároky duchovních, je třeba mít za to, že obecné soudy jsou podle § 7 občanského soudního řádu povolány k tomu, aby rozhodovaly ve věcech vyplývajících z občanskoprávních, pracovních a dalších vztahů, neboť zde vystupuje do popředí soukromoprávní charakter církve jako právnické osoby, která má či nemá závazky vůči jiným osobám fyzickým či právnickým. Takový postup soudů nelze považovat za zásah do vnitřní autonomie církve a její rozhodovací pravomoci.

I. Výrok

1. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. dubna 1996 čj. 23 Co 182/96 - 25 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 8. ledna 1996 sp. zn. 14 C 154/95 se zrušují v části týkající se zastavení řízení, pokud jde o žalobu stěžovatelů o náhradu mzdy.

2. V ostatním se stížnost zamítá.

II. Odůvodnění

Stěžovatelé se ústavní stížností ze dne 29. července 1996, doplněnou na výzvu Ústavního soudu dne 11. října 1996, domáhají, aby byla zrušena usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 8. ledna 1996 sp. zn. 14 C 154/95 a Městského soudu v Praze ze dne 30. dubna 1996 čj. 23 Co 182/96 - 25, jimiž bylo zastaveno řízení v jejich sporu proti Ústřední radě Církve československé husitské o náhradu mzdy a o určení neplatnosti rozvázání služebního poměru.

Stěžovatelé učinili předmětem řízení obou soudů otázku, zda s nimi jako faráři Církve československé husitské byl platně rozvázán služební poměr a požádali, aby současně bylo přihlédnuto k tomu, že jim nebyly vydány takové podklady, aby mohli uzavřít jiný pracovní poměr. Dále se domáhali vyplacení mzdy počínaje dnem 23. července 1993.

Soud prvního stupně i soud odvolací dospěly k závěru, že pro nedostatek pravomoci soudu je třeba řízení podle § 104 odst. 1 občanského soudního řádu zastavit a věc postoupit věcně příslušnému orgánu, tj. Ústřední radě Církve československé husitské, ve smyslu čl. 20 zřizovací listiny této církve a § 34 jejího organizačního řádu.

Stěžovatelé v tomto postupu spatřovali porušení svých základních lidských a občanských práv členů církve a porušení demokratických principů jakož i mezinárodních dokumentů k lidským a občanským právům, neboť jim bylo znemožněno se dovolat před soudem svého práva. Tím byl podle nich porušen zejména čl. 26 odst. 1 a 3 a čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod a v tomto směru též uplatnili svou ústavní stížnost.

Ústavní soud si vyžádal k ústavní stížnosti stanoviska účastníků, tj. obou obecných soudů a vedlejšího účastníka řízení Ústřední rady Církve československé husitské.

Obvodní soud pro Prahu 6 se ve svém vyjádření odvolal na své usnesení v této věci, které bylo městským soudem v Praze potvrzeno, a na svém stanovisku, že šlo o nedostatek pravomoci soudu, setrval.

Městský soud v Praze pokládá ústavní stížnost za neopodstatněnou. Platnost skončení služebního poměru navrhovatelů nelze pro jeho církevní charakter (služba Bohu a lidem) zkoumat v občanskoprávním soudním řízení, neboť to mohou posoudit jen příslušné církevní orgány, které navrhovatelům službu umožnily, naopak zásah moci, byť soudní, do těchto vztahů by bylo možno považovat za zásah, který je v rozporu s Ústavou.

Ústřední rada Církve československé husitské konstatuje, že ústavní stížnost není přípustná proti rozhodnutí církevního orgánu jako orgánu "veřejné moci", neboť orgány církve takovými orgány nejsou. Pro vznik, změnu a skončení služebního poměru nelze použít ustanovení zákoníku práce, neboť úprava jeho vzniku, změny a skončení je komplexně provedena v církevních řádech Církve československé husitské. Použití zákoníku práce je subsidiární v případech, kdy úprava není v církevním předpisu provedena. Služební poměr duchovního vzniká dvoustranným projevem vůle a v zásadě má tedy podobnou smluvní povahu, jako je tomu u pracovněprávních vztahů. Podobně jako u pracovněprávního vztahu také u služebního poměru duchovního je v otázkách vzniku, změny a zániku rozhodováno církevními orgány v podobném postavení, v jakém ve vztahu k zaměstnanci rozhoduje zaměstnavatel. Toto rozhodování se však neděje u služebního poměru podle pracovněprávních předpisů, ale podle církevních řádů schválených k tomu příslušnými orgány církve. Jde v zásadě o podobný postup, jaký je uplatňován při skončení pracovního poměru s tím, že ze strany církve se služební poměr rozvazuje "propuštěním ze služeb církve" Ústřední radou, a to buď na základě podrobně odůvodněného návrhu Diecézní rady, vždy však po slyšení duchovního, nebo na základě konečného rozhodnutí Kárného výboru. Diecézní rada má působnost rozhodovat o ustanovení duchovního do příslušné Náboženské obce, o překládání na jiné místo a dále o odvolání z funkce. Ze strany duchovního lze ukončit služební poměr "rezignací na službu v církvi", kterou je povinna Diecézní rada přijmout. Duchovní může rezignovat (tedy ukončit svůj služební poměr) i bez uvedení důvodů. Církevní orgán, který hodlá ukončit služební poměr duchovního jeho rozvázáním, musí dodržet postup předepsaný v řádech, jak je shora uvedeno. Služební poměr dále končí odchodem do důchodu, vystoupením z církve, úmrtím. V řádech není výslovné ustanovení o skončení služebního poměru dohodou, nic by však nebránilo jejímu uzavření. Většinou se však postupuje na základě institutu "rezignace" (jedostranných právní úkon duchovního, který nelze odmítnout).

Z uvedených důvodů je Ústřední rada Církve československé husitské toho názoru, že ústavní stížnost je nepřijatelná, pokud směřuje proti rozhodnutí orgánu církve (CČSH), a je neopodstatněná, pokud směřuje proti rozhodnutí obecných soudů.

Ústavní soud nejprve zkoumal, zda byla splněna lhůta pro podání ústavní stížnosti podle § 72 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. ČR, o Ústavním soudu. Ústavní stížnost lze podat ve lhůtě šedesáti dnů; tato lhůta počíná dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o posledním prostředku, který zákon k ochraně práva poskytuje. Ústavní soud zjistil, že ústavní stížnost byla podána včas.

Pokud jde o předmět ústavní stížnosti, zabýval se Ústavní soud nejprve otázkou určení neplatnosti rozvázání služebního poměru a dospěl k závěru shodnému v zásadě se soudem odvolacím, že podle čl. 16 odst. 2 Listiny základních práv a svobod církve spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují církevní instituce nezávisle na státních orgánech. Podle § 7 odst. 1 a 2 zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, osoby vykonávající duchovenskou činnost ji vykonávají z pověření církvi a náboženských společností podle jejich vnitřních předpisů a obecně závazných právních předpisů. Církve a náboženské společnosti také posuzují způsobilost osob k výkonu duchovenské činnosti a podle toho určují jejich zařazení.

Obecné soudy se tedy správně postavily na stanovisko, že rozhodováním o dalším trvání služebního poměru duchovního k církvi by došlo k nepřijatelnému zásahu do vnitřní autonomie církve a do její samostatné a nezávislé rozhodovací pravomoci v této věci, jak vyplývá z vnitřních předpisů této církve, konkrétně z § 34 Organizačního řádu Církve československé husitské, kde se stanoví, že služební poměr duchovního s uvedenou církvi se rozvazuje propuštěním ze služeb církve Ústřední radou.

Ústavní soud proto shledal, že pokud jde o určení neplatnosti rozvázání služebního poměru duchovních osob, je třeba v této části ústavní stížnost zamítnout.

Pokud jde o uplatňování náhrady mzdy, příp. jiných nároků podle platných předpisů, pokud vedly k omezení stěžovatelů získat zaměstnání, Ústavní soud se však s postupem obecných soudů neztotožnil.

Ve věci mzdy a případně jiných majetkových nároků již nejde o zásah do vnitřní autonomie církve a její rozhodovací pravomoci. Zde již vystupuje do popředí soukromoprávní charakter církve jako právnické osoby, která má či nemá závazky vůči jiným osobám fyzickým či právnickým a tyto osoby mají rovné postavení před zákonem. Podle § 7 občanského soudního řádu soudy projednávají a rozhodují v občanském soudním řízení věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních a dalších vztahů. Proto v tomto případě musí soudy podle právních podkladů, které od stran vyžadají, posoudit, zda budou postupovat podle občanského zákoníku či podle zákoníku práce (§ 7 odst. 1 zákona č. 308/1991 Sb.) a podle toho rozhodnout o uplatňovaném nároku stěžovatelů, což dosud neučinily.

Pokud tedy obecné soudy zde dospěly k závěru, že v uvedené věci nebyla k řízení dána pravomoc soudů, došlo k porušení základních práv a svobod stěžovatelů podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož se může každý stanoveným postupem domáhat svého práva u nezávislého a nestranného soudu, a k porušení čl. 90

Ústavy, podle něhož soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům.

Ústavní soud proto rozhodnutí obou soudů týkající se zastavení řízení ve věci žaloby stěžovatelů o náhradu mzdy svým nálezem zrušil.